

**Informe de les jornades:
“De què parlem quan parlem de
regular la participació?”**

**Procés de revisió de les Normes
reguladores de participació ciutadana**

Ajuntament de Barcelona

Novembre de 2016

1. PRESENTACIÓ

En el marc del procés participatiu impulsat per l'Ajuntament de Barcelona, juntament amb entitats, col·lectius i grups municipals, per a la revisió i l'actualització de les Normes reguladores de participació ciutadana, es van organitzar unes jornades de treball el passat 21 i 22 d'octubre: **“De què parlem quan parlem de regular la participació?”**.

L'objectiu de la jornada era fer propostes per dissenyar uns mecanismes de participació més propers, flexibles i adaptats a la realitat, per millorar les polítiques de la ciutat. Aquestes jornades pretenien explicar i debatre partint de tres mirades: una des de la perspectiva ciutadana, una altra des de l'experiència d'altres ajuntaments i un debat amb els consells municipals. Tot plegat per desenvolupar canals que facin possible una administració col·lectiva i democràtica d'allò públic i comú.

Programa de la jornada

Dissabte 22

9.30 - 12.00 Taula rodona La mirada dels ajuntaments

Amb els alcaldes i les alcaldesses de diferents municipis que van parlar de diverses experiències i realitats sobre el procés d'elaboració d'un reglament de participació:

- Sant Vicenç dels Horts (ERC)
- Premià de Mar (CIU)
- Badalona (Comú i confluències) (Va excusar la seva absència i el va substituir Rafa Crespo)
- Santa Coloma de Gramenet (PSC) (Va excusar la seva absència)
- Berga (CUP) (Va excusar la seva absència)

La taula la va moderar el comissionat de Participació Fernando Pindado.

12.00 – 12.30 Descans

12.30 – 14.00 Treball per tallers

- 1 Grup de Democràcia Directa.
- 2 Grups d'Òrgans de Participació
- 3 Grups de Processos de Participació

14.00 h Cloenda

2. RESULTATS DE LA JORNADA PER GRUPS DE TREBALL

GRUP DEMOCRÀCIA DIRECTA

En aquest grup van participar 11 persones (10 homes i 1 dona).

Organització i resultats del grup:

La sessió es va iniciar amb una roda de presentació en què cada participant expressava una idea o una paraula que associava de manera espontània amb la democràcia directa. Els conceptes recollits en aquesta primera ronda van ser:

- Tornar als orígens del concepte de democràcia.
- Esperança.
- Els reptes de com articular o organitzar la democràcia directa.
- Sentit comú.
- Utopia (esperançadora).
- Expectativa: per a què?
- Poder real de la ciutadania.
- Educació.
- Revolució democràtica.
- Horitzontalitat.

Es va iniciar una dinàmica en què es va dividir els participants en dos grups de cinc o sis persones. Cada grup va treballar una temàtica, durant uns vint minuts, recollint les seves aportacions en targetes; un grup la iniciativa popular i l'altre les consultes populars. Passat aquest temps, es va fer una posada en comú en què els dinamitzadors van recollir les aportacions, van fer o demanar aclariments i van incorporar aportacions dels diferents participants.

Els resultats es presenten amb l'estructura següent: en primer lloc, la pregunta formulada; en segon lloc, es remarca el resultat en què va derivar la reflexió i el debat, si n'hi va haver; i, finalment, queden recollits els arguments tractats durant el debat.

La iniciativa popular

Qui la promou?

La iniciativa popular l'ha de promoure la ciutadania que tingui un vincle directe, bé perquè hi visquin i estiguin empadronats o bé perquè hi desenvolupin la seva activitat laboral.

Una primera aportació planteja la necessitat que la iniciativa popular **la impulsi la ciutadania que tingui algun vincle amb el territori** i que aquest sigui acreditable. S'apunta que, tot i que **l'empadronament no hauria de ser una condició necessària**, actualment a la pràctica potser és la única manera objectiva d'acreditar aquesta vinculació. Finalment, hi ha un acord en què **cal que hi hagi un vincle, tant si aquesta és la residència com el desenvolupament de l'activitat laboral**. Es posa l'exemple dels criteris d'accés a l'escola pública, en què tant la residència com el fet de tenir una activitat laboral al barri són criteris vàlids i «objectivables» per justificar aquest vincle amb el territori.

Sobre què pot tractar?

En principi pot tractar sobre qualsevol tema, es tingui o no competència, però tenint els drets humans com a límit.

Es planteja que es pugui promoure una iniciativa popular **sobre qualsevol temàtica, encara que no es tingui la competència** o tot i que el tema no afecti directament la població. Es posa l'exemple del tractat comercial TTIP, que tot i que depassa les competències municipals, es defensa que s'hauria de poder impulsar una iniciativa popular per tal que l'ajuntament es posicionés sobre aquest tema.

Hi ha dubtes sobre si s'ha de poder tractar qualsevol tema, i es planteja que el límit seria el del respecte als drets humans, és a dir, que no se'n pugui impulsar cap que vagi contra els drets humans. En relació amb això, s'alerta que la interpretació d'això pot ser diversa i es debat quin hauria de ser el marc de referència que estableixi els límits.

Quin àmbit territorial? Qui l'ha de poder signar?

L'àmbit territorial en què es promou i en què cal signar la iniciativa han d'estar relacionats.

Es considera que **s'ha de poder circumscriure a un àmbit territorial concret**, sigui barri, districte o ciutat.

Respecte a qui ha de poder signar la iniciativa, **una primera posició planteja que qualsevol persona de tota la ciutat ha de poder donar suport a qualsevol iniciativa**, sigui de l'àmbit que sigui. És a dir, que, per exemple, un veí d'Horta pugui signar una iniciativa que afecti un barri de Sant Martí. Aquesta posició genera un debat i es planteja una segona visió segons la qual **s'hauria de limitar l'àmbit dels signants al mateix territori on s'impulsa**. És a dir, si una iniciativa es promou en l'àmbit d'un barri, que només es recullin signatures d'aquell barri.

Un primer argument d'aquest plantejament fa referència al **nombre o percentatge de signatures que es necessita per presentar una iniciativa ciutadana**, i com aquest es veuria afectat si en comptes de, per exemple, l'àmbit de barri se saltés a l'àmbit de districte o ciutat a l'hora de recollir signatures i com això podria desvirtuar el nivell de suport necessari. Un segon argument per defensar aquesta segona posició és el fet de **la proximitat i el vincle directe amb la qüestió i el territori**. Així, es posa l'exemple de si el nom d'una biblioteca de La Sagrera s'ha de circumscriure a aquell barri i gestionar-ho des de la proximitat o si s'ha d'ampliar al conjunt de la ciutat.

Entrant en la qüestió del nombre o percentatge de signatures necessàries, es planteja que el barri com a unitat administrativa no té competències i que el més fàcil seria treballar a escala de districte o de ciutat i treballar a partir del cens de districte. Es proposa que l'àmbit territorial sigui aquell que es veu directament afectat per la qüestió. **Cal determinar molt bé a qui afecta la qüestió objecte de la iniciativa i, en funció d'això, definir l'àmbit territorial** que podrà donar-hi suport o no (barri, districte, ciutat...). I aquí un factor clau és qui decideix aquest àmbit d'afectació.

Pel que fa a l'edat, es proposa que les **persones majors de 16 anys** han de poder promoure i signar una iniciativa ciutadana. **En l'àmbit sectorial no hi hauria d'haver cap límit.**

Quantes signatures?

Cal fixar un percentatge respecte a la població i vincular-lo amb l'àmbit territorial de cada cas.

Sense entrar a parlar de quina ha de ser la xifra exacta, es planteja la importància que s'expressi en percentatge de població, i que aquest s'ajusti a l'àmbit de la iniciativa, atenent a si és a escala de barri, districte o ciutat.

Quin impacte?

Els responsables polítics tenen l'última paraula sobre les iniciatives ciutadanes presentades, els serveis jurídics municipals són els que filtren les que poden ser tramitades i les que no, i es planteja la necessitat de tenir algun òrgan independent que vetlli pel desenvolupament de les iniciatives populars.

S'explica que **actualment qui té l'última paraula, la capacitat decisòria, sobre una iniciativa popular són els responsables polítics** de l'àmbit corresponent, sigui ciutat o districte. En canvi, **en el cas de les consultes, queda clar que la capacitat decisòria és dels ciutadans**. En plantejar aquesta situació diferent, en tots dos casos es planteja si en el cas de les iniciatives populars sempre han de ser els responsables polítics els que tinguin l'última paraula.

També s'exposa que actualment són els **equips jurídics municipals els que analitzen les iniciatives ciutadanes** que es presenten i són ells els que les admeten o les refusen. Es proposa que hi hagi un **òrgan independent**, sigui un d'existent o un de nou, **que decideixi i garanteixi** el respecte d'aquestes als drets humans abans esmentats com a límit desitjat.

Les consultes

Cal comentar que, en parlar de les consultes i especialment de com s'han d'impulsar, alguns participants les perceben com un mecanisme desvinculat de les iniciatives populars, i les dinamitzadores fan veure que poden ser dos mecanismes consecutius, de manera que una iniciativa popular pugui servir com a mecanisme per promoure una consulta.

Qui les promou?

Es poden promoure des de la iniciativa institucional, des de la iniciativa ciutadana i no es té clar si també hi ha d'haver un mecanisme específic diferent de la iniciativa ciutadana.

La primera aportació planteja que **qualsevol persona jurídica o física, inclòs l'àmbit polític/institucional, ha de poder promoure-la, sempre que tingui el suport d'un nombre suficient de signatures**. Es subratlla la importància que una persona sola no la pugui plantejar, que calgui un **grup promotor mínim per impulsar-la** i que després ja es recolliran les signatures per tirar-la endavant.

En aquest moment, les dinamitzadores fan veure que el mecanisme per al **«suport d'un nombre de signatures» correspondria a una iniciativa popular**, per tant, en aquest cas, es podria promoure una consulta mitjançant una iniciativa ciutadana. Es planteja als participants si pensen que cal crear un mecanisme específic per a les consultes o si la iniciativa popular ja és el mecanisme genèric vàlid. Aquí sorgeix un debat sobre si el mecanisme per promoure una consulta ha de ser la iniciativa dels responsables polítics i la iniciativa popular, o si bé cal establir un mecanisme específic per a les consultes diferent de la iniciativa popular.

Hi ha qui planteja que **una consulta no hagi de passar necessàriament per una iniciativa ciutadana**. En el cas que una proposta de consulta reculli el nombre de signatures que s'estableixi per normativa, aquesta s'hauria de poder de realitzar automàticament, atès que el criteri per validar-la és aconseguir el nombre suficient de signatures.

Finalment, també s'apunta si **els consells de participació de la ciutat haurien de poder ser impulsors** també de consultes.

Hi ha qui té dubtes sobre si les consultes són vinculants o merament consultives, i les dinamitzadores aclareixen que, en aquest cas, i tal com s'ha establert en el marc del debat, es parla de consultes vinculants.

Com s'articula?

Ha d'haver-hi unes regles del joc i uns procediments clars: l'Ajuntament a escala de ciutat o districte ha de poder acceptar, refusar o negociar el contingut de la pregunta i, a partir d'aquí, ha de donar-hi suport.

Cal definir molt bé la normativa i el funcionament, tal com passa a la Llei de consultes. Els percentatges o nombres mínims de persones per impulsar i de signatures per donar suport en funció de cada cas i àmbit territorial han d'estar molt clars. També s'apunta que hi hagi un cert model en què es presenti qui la promou, quin és l'àmbit d'afectació i quina és la pregunta que proposen, i a partir d'aquí algú, aquest òrgan independent o qui sigui, la validi o no i en funció d'això es posi en marxa el procés per impulsar la consulta.

Es considera que **els percentatges mínims per a l'acceptació han de ser relativament baixos**, perquè hi ha una part important de la ciutadania a la qual no li interessen molts temes i no es mobilitza.

Es proposa que, en cas d'una proposta de pregunta de consulta, **l'Ajuntament, sigui a escala de ciutat o de districte, pugui fer tres coses: primer, validar-la; segon, refusar-la; i tercer, negociar amb els promotors per reformular i crear una nova pregunta de consens.**

En tots tres casos, es fa esment de la necessitat que **hi hagi un suport econòmic municipal** al grup promotor per tirar endavant la iniciativa de consulta.

En el cas que s'accepti o s'arribi a un acord, **l'Ajuntament l'assumirà com a pròpia i la promourà conjuntament amb l'equip promotor.** En el cas que no hi hagi acord, seran els promotors els que l'hauran de continuar promovent i l'Ajuntament se'n podrà desmarcar, però la consulta continuarà sent vinculant.

Algú apunta si, **en el cas que no hi hagi acord, caldria fer dues preguntes**, una la promoguda inicialment i una altra elaborada per l'Ajuntament. En tot cas, es **destaca la importància que en el procés de negociació no es desvirtuï el sentit de la pregunta original** que havia presentat el grup promotor.

- Als òrgans de participació hi ha d'haver **unitat entre les persones membres** i han de servir per teixir **xarxa** entre tots els seus membres, i entre els seus membres i altres agents de la ciutat a partir d'**objectius comuns**.
- Els espais de participació han de ser **inclusius i propers**, han de tenir la «porta oberta» a tothom, és a dir, s'han de convertir en una **casa comuna** on tothom que vulgui hi tingui un lloc.
- Els òrgans de participació han de ser un **reflex de la realitat** i han de tenir també **visió de futur i capacitat per projectar**, tenint en compte les diferents generacions i col·lectius.
- La **participació** dels seus membres ha de ser «**de baix cap a d'alt i de dalt cap a baix**», de manera que totes les persones membres tinguin possibilitats de contribuir al seu desenvolupament i treball.
- Els espais de participació han de ser **útils, operatius, ordenats i ben planificats**. Però, alhora, han de ser **flexibles** per adaptar-se a les diferents circumstàncies i necessitats.
- Han de permetre obrir diferents portes, és a dir, **trobar diferents alternatives** a l'hora de tractar els temes.
- Finalment, els espais de participació han de **tenir incidència en la realitat de la ciutat i el govern de la ciutat, i tenir capacitat «d'emergir» del seu propi àmbit**, és a dir, amb capacitat per impactar fora dels propis òrgans.

En segon lloc, es va reflexionar sobre «*Què hauria de canviar respecte la situació actual d'aquests espais perquè fossin com voldríem que fossin?*», i el resultat va ser el següent:

En relació amb els objectius i les funcions:

- **En general, en tots els espais de participació estables:**
- **Els òrgans de participació, més enllà de ser espais** informatius, consultius i de trobada, **han de ser espais de CO...:** coproducció, codecisió, coexecució, coavaluació de les polítiques públiques.
- En aquest sentit, cal introduir-hi millores perquè tinguin **més utilitat i més «impacte real»** en els temes més rellevants de la ciutat, els districtes i els barris.

- Aquesta utilitat passa per preveure estratègies per promoure la seva capacitat de **projectar accions de caràcter vinculant**. Per tant, han de tenir capacitat d'**acordar accions conjuntament**.
- Així mateix, cal promoure la seva **funció de seguiment i l'avaluació** d'allò que s'ha fet i de l'impacte de les actuacions realitzades. A l'hora d'avaluar és important que els òrgans de participació disposin de tots els elements per poder avaluar, de tota la informació prèvia. A més, també cal avaluar la periodicitat, el funcionament, l'impacte i els resultats dels espais de participació, i els seus membres han de ser participants d'aquesta avaluació. Promoure l'avaluació al si dels espais estables de participació ajudaria a ampliar i expandir els seus aprenentatges.
- Els òrgans de participació han de **promoure la participació de la ciutadania més enllà dels propis òrgans**, i si bé en moltes ocasions aquesta funció està prevista en els seus reglaments interns, cal vetllar per fer possible aquesta funció dinamitzadora de la participació en l'àmbit de treball de cada espai de participació.
- És important **reivindicar la tasca dels òrgans de participació**. Donar a conèixer aquests espais i fer-ne un reconeixement ajudaria a generar més confiança entre els diferents agents.
  - **Respecte els consells de barri:**
- Millorar els plenaries dels consells de barri perquè siguin **espais més útils i es garanteixi el retorn dels compromisos**. Els consells de barri han de ser espais «més transparents», on es traspassi informació clara i on l'Ajuntament reti comptes de l'evolució de l'acció de govern i se'n pugui fer un seguiment i avaluar-ne els resultats.
- Es posa l'accent en la necessitat de no duplicar ni confondre els espais i les funcions dels diferents òrgans de participació territorial. En aquest sentit, es comenta que, en el cas dels **consells de barri i les audiències públiques** hi ha confusió i en algunes sessions sembla que **es barregen els dos conceptes**, perquè hi ha una primera part on hi ha un seguit de temes que es treballen perquè estan establerts en l'ordre del dia (Consell de Barri) i on l'Ajuntament aporta informació i es pot aprofundir en els temes. Després hi ha una segona part, més oberta, en què els assistents pregunten sobre el que volen (Audiència Pública), i gairebé no hi ha debat, i és una simple «bateria de preguntes i demandes» que en algun cas es poden aclarir, però en molts d'altres no.
- Cal millorar el funcionament de les comissions de seguiment dels consells de barri perquè **facin una veritable funció de seguiment**, de manera que, a més de participar en

l'elaboració de l'ordre del dia dels consells de barri, també facin un seguiment dels compromisos i dels temes que van sorgint en els consells.

- **Respecte les audiències públiques de districte i el Consell Ciutadà de Districte:**

- Es proposa **unificar les audiències públiques de districte i el Consell Ciutadà de Districte**, ja que es considera que actualment les intervencions que es fan a l'Audiència Pública «són molt de barri», i tal com es duen a terme no responen a les seves funcions.

En relació amb l'organització i el funcionament

- **En general, en tots els espais de participació estables:**

- Caldria **vincular els òrgans de participació amb els processos participatius del seu àmbit** que es duguin a terme a la ciutat. I alhora, caldria impulsar processos participatius des dels òrgans de participació per obrir els òrgans a la ciutadania en general i així poder arribar a més persones que les que formen part d'un espai estable de participació.
- Es fa necessari promoure **dinàmiques descendents i ascendents entre els diversos agents que formen part dels òrgans** (polítics, tècnics i ciutadania) perquè siguin espais de participació útils i hi hagi resposta i implicació per part de tothom. Es posa l'accent en la necessitat «d'implicar-se a fons» a l'hora de promoure la participació de la ciutadania en tot el que es pugui fer.
- Cal **dotar als òrgans de participació de més autonomia**, en relació amb diferents aspectes:
  - **Autonomia en la definició de l'agenda.** Es posa l'accent en la necessitat de veure quins marges ofereixen els reglaments per dotar de més autonomia els consells en la definició dels temes que cal tractar a les sessions. En aquest sentit, el paper de la vicepresidència associativa és important com a agent que pot incidir en l'agenda de temes que cal treballar als consells. També es proposa, per exemple, que puguin promoure pressupostos participatius, tant en l'àmbit de ciutat com de districte.
  - **Autonomia en les convocatòries.** Els òrgans de participació s'haurien de poder convocar a demanda d'un percentatge dels mateixos membres. S'observa que els òrgans de participació han de ser flexibles a l'hora de poder-se convocar, per adaptar-se a les seves necessitats de cada moment; hi ha períodes en què s'han de reunir amb certa freqüència per treballar un tema

amb certa continuïtat. Per exemple, es proposa que en els reglaments dels consells de barri es prevegin mesures per donar l'opció que la ciutadania a títol individual pugui proposar convocatòries.

- **Autonomia pressupostària.** Per exemple, fent possible que una part del pressupost anual de cada barri es faci d'acord amb les propostes del veïnatge.
- És necessari **dotar d'infraestructura telemàtica tots els òrgans** i processos de participació per tal que siguin més accessibles i facin possible que s'hi pugui participar sense ser-hi present. En aquest sentit, es comenta que seria bo crear una «eina única» a la xarxa per entrar a qualsevol procés participatiu o participar en els espais de participació de la ciutat.

En relació amb la composició i el paper dels diferents agents

- En general, en tots els espais de participació estables:

- Cal garantir la presència de tota la **diversitat de persones de la ciutat** als òrgans de participació: gènere, edat, grups socials, etc. Per això, es posa l'accent en la necessitat «**d'anar a buscar**» les persones i els grups que habitualment no van als espais de participació o no s'hi senten cridats.
- Es proposa que els òrgans de participació permetin la **participació de la ciutadania a títol individual**. Es valora que l'únic requisit per poder participar-hi hauria de ser «simplement la identificació de les persones», nom i DNI, NIE o passaport.
- Als òrgans de participació tots els agents «han de tenir el mateix pes», és a dir, han de tenir la mateixa possibilitat de participar-hi (**condicions d'igualtat**). Això ajudarà a **generar relacions de confiança entre els agents**.
- Però al mateix temps cal **definir les funcions de cadascun per evitar que es confonguin els rols** (polític, tècnic, ciutadà). En aquest sentit, es posa en relleu la necessitat de debatre la funció dels grups polítics al si dels diferents òrgans de participació, i això no depèn tant de la reglamentació dels consells com d'un codi ètic de comportament. Es valora que cal **minimitzar la participació política** als diferents consells en benefici de la participació activa de la ciutadania. Atès que, actualment, per exemple als consells de barri, hi ha massa representació de partits polítics, fet que hi dificulta la participació activa de la ciutadania. En aquest sentit, es considera que el paper dels grups polítics hauria de ser orientar els temes de debat i facilitar informació.

Respecte a la relació entre espais de participació

- Es proposa promoure la relació i la connexió entre el **Consell Ciutadà de Districte** i el **Consell de Ciutat** perquè puguin traspassar-se informació i coordinar-se.

Altres

- Cal **assumir la complexitat de la ciutat** com a consideració general per tenir en compte en el procés de millora dels òrgans de participació. Es fa necessari tenir molt en compte que el marc polític és un element que pot afeblir o enfortir els espais formals de participació per reequilibrar el poder dels *lobbies* i els espais informals de participació.

GRUP ÒRGANS DE PARTICIPACIÓ (2)

En aquest grup van participar 11 persones (7 dones i 4 homes).

Organització del grup i resultats:

La sessió es va iniciar amb una ronda de presentació dels assistents, i després es va dividir el grup en tres subgrups de tres o quatre persones. Se'ls va demanar que a través d'imatges expressessin com voldrien que fossin els òrgans de participació de la ciutat de Barcelona.

El resultat visual va ser el següent:

I les idees que s'hi van destacar van ser:

- Els consells han de ser **òrgans oberts**, tant als canvis dels temps (noves temàtiques, noves problemàtiques i reptes socials per tractar) com a la diversitat de mirades i idees que s'hi tracten.
- Han de garantir la **diversitat de participants** en la seva composició i la **pluralitat d'opinions**.
- Han de **tenir clars els seus objectius** i consensuar una guia que orienti el seu treball.
- Han de ser **espais flexibles** en la seva organització i funcionament.
- Les metodologies de treball i l'organització de les sessions han de contribuir que siguin **espais de treball «que no cansin»**, que no siguin feixucs i als quals els participants tinguin ganes de continuar assistint.
- Hi ha d'haver **més comunicació i més feedback a les propostes** que es plantegen des dels consells.
- S'ha de vetllar perquè **els missatges i les informacions arribin** (cap als consells, entre els consells i dels consells a altres espais de decisió municipal). Cal evitar que la informació «es perdi pel camí».
- Es vol **que els càrrecs polítics escoltin les reflexions** que es donen en el marc dels consells i que aquestes aportacions contribueixin en la presa de decisions polítiques.
- S'ha de permetre que en aquests espais emergeixi el debat i el conflicte d'opinions contraposades. **No cal evitar «el conflicte», sinó concebre'l com una oportunitat** per avançar i per pensar alternatives diverses i creatives.
- **Cal evitar que** els òrgans de participació **siguin esclaus dels cicles electorals** i dels canvis polítics.
- Cal vetllar per la seva **permanència** i per la seva **independència** d'acció.
- S'ha de reconèixer **la feina dels òrgans** de participació i cal que la seva tasca tingui més influència i impacte en les polítiques i les decisions municipals.

En segon lloc, es va reflexionar sobre «*Què hauria de canviar respecte la situació actual d'aquests espais perquè fossin com voldríem que fossin?*», i el resultat va ser el següent:

En relació amb els objectius i les funcions

- En general, en tots els espais de participació estables:

- La **naturalesa** dels espais s'ha de basar en el **bé comú**.
- Han d'estar orientats a la **coproducció de polítiques públiques** (la coproducció entesa com a coproducció d'accions i idees).
- Han de tenir una **finalitat propositiva** (reconèixer la capacitat dels consells de promoure iniciatives) i que siguin vinculants.
- Cal **més reconeixement** de la participació ciutadana com a instrument de coproducció (predisposició i acció per part dels que governen).
- Cal que esdevinguin **espais de deliberació** on s'estableixi diàleg entre societat civil i polítics (que no sigui una comunicació unidireccional).
- S'ha de **generar confiança** i serietat a tots els nivells (internament i externament).

En relació amb l'organització i el funcionament

- En general, en tots els espais de participació estables:

- Cal pensar-los tenint en compte que **les funcions determinen els objectius i viceversa**. Estan condicionats per la composició, el moment concret, la idiosincràsia territorial, les metodologies que s'utilitzen i el coneixement previ que es tingui del tema per tractar.
- Cal garantir el **coneixement dels circuits d'informació i el seguiment de les propostes**: quin cicle i curs segueixen, els retorns, els *tempos*...
- Cal **potenciar els grups de treball** com l'espai més adequat per tractar temes específics i poder fer propostes concretes. Han de ser acotats en el temps, temàtics i tenir sentit per als que hi participen.
- Els consells requereixen **flexibilitat**. El funcionament ha de ser ràpid i àgil, no burocràtic i amb capacitat de reacció quan sigui necessari.
- L'**Administració ha d'aportar els recursos necessaris** per treballar amb dinàmiques participatives. L'aportació de recursos ha de ser per facilitar i no per fiscalitzar els òrgans.
- S'ha de **conèixer prèviament el compromís de l'Administració en l'assumpció de les propostes**. Això ajudarà a prioritzar a què han de dedicar el seu temps els òrgans.
- S'han de preparar els **ordres del dia** amb hores d'inici i final de les reunions i **marcar els temps d'intervenció** per afavorir que tothom hi pugui participar.

- Cal afavorir un **clima d'escolta i diàleg**, en què s'evitin actituds basades en idees preconcebudes.
- S'han de **revisar el nombre de consells i òrgans** existents per pensar-los de manera més eficient.
- Han de ser espais on tingui cabuda la **veu del divergent**.

En relació amb la composició i el paper dels diferents agents

- En general, en tots els espais de participació estables:

- Cal **incloure els diferents agents en la redefinició i el seguiment dels òrgans de participació** creant, per exemple, una comissió específica de participació incloent-hi tècnics, polítics i societat civil.
- L'**Administració pot tenir diferents rols** en funció de cada moment. Per exemple, aportant recursos o aportant lideratge.
- S'ha d'**adaptar el nombre i el perfil de participants en funció de la temàtica** que s'estigui tractant a cada moment. Per exemple, convidar persones puntualment en funció del tema que es tracti. Actualment són oberts, però cal vetllar i garantir la pluralitat. Han de ser una bona representació, tant per composició com per diversitat d'idees, dels temes que s'hi tracta.
- L'**assistència de càrrecs polítics s'ha de revisar** en funció de l'òrgan. De vegades no cal que hi siguis a tots i pot ser contraproductiu (burocratització, alentiment de processos...). És important que assisteixin als consells de barri, perquè són espais pròxims al ciutadà i a les problemàtiques de cada territori.
- Cal **revisar el funcionament dels consells** perquè actualment és difícil articular des de la comissió / junta permanent els grups de treball implicant membres que pertanyen al plenari.
- Definició dels **rols dels diferents agents que formen part dels consells**:
  - Tots els agents han de tenir un paper **propositiu**.
  - L'Administració ha de tenir un rol **facilitador**.
  - Les entitats, les empreses i la ciutadania tenen un paper **social i relacional**.
  - Finalment, tots els agents han de promoure la **deliberació col·lectiva**.

Altres

- Cal una **coordinació i una col·laboració entre òrgans** (municipals, de districte i de barri). Això permetrà evitar solapaments, retards i optimitzar recursos.

GRUP DE PROCESSOS DE PARTICIPACIÓ

Introducció

Els participants d'aquesta sessió sobre processos han treballat en petits grups i el temps s'ha organitzat en tres rondes de reflexió. La primera sobre el *paper i la diversitat dels actors en els processos de participació*. La segona sobre *mecanismes de legitimació dels processos de participació, tenint en compte l'agent o el grup impulsor*. Finalment, en una tercera ronda, per poder fer aportacions individuals al document de la normativa en relació amb aquells temes no tractats a la mateixa sessió.

1. Primera ronda: actors d'un procés participatiu

- **Necessitat de fer pedagogia de la participació durant els processos**

Hi ha diferents aportacions que s'encaminen a fer pedagogia de la participació. D'una banda, cal facilitar al màxim la participació, per exemple, fent arribar la informació necessària amb antelació suficient. D'altra banda, es proposa que es promoguin més formacions sobre participació: a les entitats, a la ciutadania, als treballadors de l'Administració, etc. per fomentar la cultura democràtica de la nostra societat. També es parla que un procés en si mateix ha de ser pedagògic, els participants han de poder aprendre sobre la temàtica tractada i de l'intercanvi de coneixements que s'hi dona. Es proposa també que les entitats del tercer sector, els equipaments i els serveis públics en general es posin al servei de fer arribar a priori la informació necessària sobre processos participatius a la ciutadania; un altre grup afegeix que cal que els processos arribin als ciutadans i no esperar sempre que sigui la ciutadania qui vagi a buscar-los.

- **Reconèixer els diferents rols dels actors i l'evolució d'aquests rols durant el procés.**

Un dels grups exposa que és un fet que hi ha diferències de nivell entre els diferents actors que poden tenir cabuda en el marc d'un procés participatiu (experts en la temàtica, responsables polítics, veïnatge...). Cal tenir en compte que els rols i el protagonisme que prenen els diferents actors puguin variar al llarg de les diferents etapes d'un procés (des de la seva concepció i execució, fins al moment de l'avaluació). Cal tenir present també que segons el tipus de procés uns mateixos actors poden tenir diferents rols. Per tant, d'una banda és necessari concebre els diferents rols de partida, però també l'adopció de rols segons el tipus de procés.

La dinamització de processos ha de preveure mecanismes per equilibrar aquestes desigualtats, i diferents punts de partida i generar espais d'igualtat però també desplegar mecanismes que reconeixin aquesta diversitat.

- **Legitimitat dels actors i els seus rols**

Segons les persones participants, és important distingir diferents graus de relació entre els actors i l'objecte d'un procés. Uns actors podran tenir més motivació per implicar-se atès el seu caràcter d'afectat pel procés. Aquestes han de ser persones a les quals el procés ha d'arribar i, per tant, es considera clau definir a priori quins són els col·lectius afectats pel procés per garantir-ne la implicació.

- **Implicació i motivació dels actors: un repte**

Si partim de la idea que la participació no és obligatòria, cal trobar mecanismes que fomentin la motivació i la implicació d'aquelles persones que hi participen. Majoritàriament, qui hi participa és ciutadania ja implicada, però cal cultivar aquesta implicació.

Per exemple, per a un procés pot haver-hi un grup concret d'actors amb més interès per la temàtica per la seva relació directa (el grup els anomena «afectats»). Aquesta condició d'afectat es pot traduir en un major interès i una major implicació en el procés. Cal reconèixer aquesta condició i potenciar que els «afectats» per un procés tinguin l'oportunitat de participar-hi.

- **La reciprocitat entre actors com a valor que ha de ser present durant un procés**

Partint dels diferents rols, és important que hi hagi escolta i reconeixement mutu entre els actors d'un procés. En aquest sentit, s'identifica que aquesta reciprocitat no sempre és present en la interlocució entre ciutadania i representants de l'Administració. Sovint es dona un format en què la institució comunica i els participants escolten. En canvi, es considera que la institució també ha d'escoltar. Per tant, la comunicació i la interlocució s'han de dur a terme en ambdós sentits.

- **Característiques socials i poblacionals en la definició del «qui» d'un procés**

S'insisteix perquè l'Ajuntament obligui d'alguna manera que hi hagi diversitat dins la ciutadania participant en un procés perquè sigui vàlid. A l'hora de definir els actors d'un procés d'un territori determinat és important tenir en compte la composició social i poblacional per també donar lloc que determinats grups estiguin representats. És a dir, que els

participants d'un procés representin la realitat demogràfica del territori. Per exemple, si un barri té molta immigració, aquests grups han de quedar representats. Així, hi ha d'haver una correlació demogràfica entre la realitat d'un territori i la diversitat d'actors que participa en el procés (edats, origen cultural, gènere, etc.).

- **Horaris i conciliació**

Una altra de les propostes per fomentar la diversitat d'actors en els processos és la de diversificar els horaris en què es duen a terme: es comenta la possibilitat que una mateixa sessió es pugui fer de maneres complementàries per facilitar al màxim la participació.

- **Necessitats concretes de certs col·lectius i capacitat d'adaptació del procés**

S'han esmentat dos grups específics: persones amb diversitat funcional i persones amb addiccions. Des d'un criteri d'inclusió, els espais de participació han de facilitar l'accés als primers. Pel que fa als segons, poden haver-hi dificultats relacionades amb la privacitat. En processos molt oberts, aquesta transparència i obertura pot ser una limitació a l'hora d'implicar col·lectius específics que necessiten certa privacitat per poder sentir-se en un entorn segur i de la seva confiança. Cal identificar aquests condicionants a priori a l'hora de definir els espais i els mètodes del procés. I al mateix temps, que el col·lectiu «afectat» pugui incloure al llarg del procés les condicions de participació per participar-hi.

- **Adaptar les metodologies a la temàtica del procés**

Una idea compartida és la necessitat d'adaptar les metodologies participatives en funció de la temàtica tractada i del tipus de procés. No és el mateix un procés en què l'Administració té una proposta per debatre que un procés impulsat per un col·lectiu sobre un barri concret.

Foto 1. Treball durant la 1a ronda.

2. Segona ronda: Mecanismes de legitimació

- **Definició d'àmbits subjectes a participació social.**

Es considera que la normativa hauria de poder ajudar a resoldre algunes qüestions: Des d'on i com han de sorgir els temes perquè estiguin legitimats? Poden les institucions ometre una proposta majoritària? Hi surgeix una altra qüestió: Què es una proposta majoritària? El 51%? Quantes persones poden proposar un procés?

- **Processos participatius i límits jurídics o ètics**

Un dels grups expressa que hi ha d'haver límits a la participació, per exemple, si la majoria de veïns d'un barri volguessin fer un procés participatiu per decidir que no volen que s'instal·li una sala de venipunció dins del seu territori no s'hauria de poder permetre. No hi pot haver processos que vagin en contra dels drets humans o en contra de la igualtat.

Una altra reflexió que surgeix és sobre la definició del «què» del procés i els seus límits jurídics. S'afirma que no és possible fer participació sobre quelcom molt regulat o que actualment està prohibit. D'altra banda, i lligat als resultats d'un procés, s'afirma que els resultats d'un procés sempre han de ser ètics i no generar desigualtats. Cal, per tant, definir i incloure un marc com a preàmbul amb criteris ètics.

- **Legitimitat i transparència del procés**

Perquè un procés sigui legítim cal assegurar-ne també la transparència durant tot el procés. És necessari poder certificar la legitimitat del procés i per això és necessària la transparència.

- **Definició del caràcter vinculant del procés.**

Cal definir clarament qui està legitimat per definir l'impacte d'un procés i, per tant, si aquest serà vinculant o no. Això cobra un nou caràcter quan el procés és impulsat per la ciutadania, però qui ha de garantir l'execució del resultat és l'Administració. En aquest cas, es posa de manifest la necessitat de parlar i negociar prèviament al procés per part dels agents socials i l'Administració per poder treballar conjuntament i què es trasllada a un procés deliberatiu.

- **Regular-ho tot?**

No cal regular-ho tot. Hi ha processos que tenen una incidència sobre el bé comú i d'altres que operen a una altra escala. Els processos que necessiten regulació són aquells que tenen incidència sobre el bé comú i l'espai públic. Aquests processos s'haurien d'anomenar «proposta ciutadana», «proposta d'actuació», etc. i caldria definir-ne els requeriments: lliandar de participació, diversitat, pluralitat, etc. D'altra banda, es considera que no caldria regular

aquells processos a iniciativa ciutadana sense incidència en el bé comú. Com a exemple, no caldria regular un sopar d'un col·lectiu a un lloc d'un barri però sí un procés de reflexió col·lectiva sobre un barri/territori.

- **Suport a iniciatives mitjançant facilitació d'eines**

Aquells processos o projectes que no necessiten regulació ni aprovació per part de l'Ajuntament poden requerir cert suport. Aquests processos necessiten eines que facilitin el seu correcte desenvolupament. Per tant, l'Ajuntament pot donar suport mitjançant cessió d'espais, suport a l'organització i/o la difusió, facilitació de professionals, etc. L'actual definició de criteris per la nova normativa pot jugar aquest paper (dossier de participació). El grup valora positivament el fet que, si l'Ajuntament posés a l'abast de processos iniciats per la ciutadania eines i recursos, en milloraria la qualitat i al mateix temps els legitimaria.

- **Regular per millorar processos ja definits**

La normativa ha de permetre també millorar processos d'iniciativa de l'Ajuntament que ja es troben definits (debats ciutadans, fòrum públics, etc.). Es tracta de processos que necessiten millora per ser més legítims (entenent-ho com a processos de tots, més compartits).

- **Difusió i accessibilitat**

Perquè un procés sigui legítim cal que se'n faci una difusió suficient i que hi pugui participar el màxim de ciutadania. Així doncs, cal que hi hagi una possibilitat real i universal de participar-hi.

- **Legitimació mitjançant iniciativa ciutadana**

La legitimació i els actors apareixen barrejats en la reflexió sota la idea de qui pot proposar un procés i, en aquest sentit, qui està legitimat per presentar una iniciativa ciutadana. Se suggereix que cal establir uns mínims perquè es valori una proposta i un procés es posi en marxa.

Foto 2. Treball durant la 2a ronda.

3. Darrera ronda: esmenes sobre la llista de criteris

Els participants del grup van formular les aportacions següent de manera individual pel que fa al document de criteris distribuït a la jornada. Les aportacions s'han recollit per escrit. A continuació s'inclouen les aportacions tal com s'han rebut.

- Els processos participatius poden ser molt diversos. Ens cal traçar «grans tipus» però no «tancar» categories. Categories tancades provocarien inflexibilitat.
- Cal presentar el ventall de significats de «legitimació». Es tendeix a entendre legitimació com a sinònim d'acompliment de la llei i molt poc com a reconeixement de drets i responsabilitats.
- Cal pensar en «els efectes colaterals» dels processos participatius, més enllà dels «implicats» (com a col·lectiu). Pensem en la imatge de «pedra al riu i cercles concèntrics».
- Cal dotar les associacions i les entitats de recursos per a la posada en marxa d'iniciatives.
- S'ha de treballar des de l'Ajuntament perquè els seus temps es puguin allargar o apropar al temps que requereix un procés participatiu.
- S'ha de flexibilitzar i facilitar la participació en determinats espais institucionals i definir temps de resposta. Menys burocràcia. Exemple: el Consell de Dones.
- Hi ha d'haver una xarxa d'espais de participació. S'han de fusionar espais i hi ha d'haver una comunicació integrada.
- Cal una normativa per saber quins processos es poden arribar a realitzar.
- S'han de definir les matèries o les actuacions que tenen obligatòriament un procés participatiu.
- S'ha de garantir que la informació arribi a tots els ciutadans.
- És necessària formació en participació.
- S'han de definir processos vinculants. I si no ho són, definir com es tindrà en compte el procés. Cal clarificar els objectius del procés.
- No hi ha d'haver límits d'edat per participar-hi, no cal ser major d'edat. Els infants tenen molt per dir en moltes ocasions.
- Cal vetllar per la transparència en el procés, però també molt en els arguments: han de quedar ben explicats.
- La normativa ha de recollir el retorn en un temps màxim, és a dir, temporalitzar el retorn. Cal que hi hagi una data establerta de retorn o un temps màxim segons el procés.